

Espanya: una societat reaccionària

written by Alfons Duran Pich | 15 de juny de 2019

A la nostra ja allunyada adolescència, el professor de gimnàstica (un feixista malcarat) ens feia desfil·lar abans d'enfrontar-nos a l'*splint* i a altres artefactes similars, sota el crit "esquerra, dreta, esquerra". Després vam aprendre (no en el col·legi) l'atzarós origen de la vinculació del codi a una posició política (a l'Assemblea Nacional Constituent, després de la presa de la Bastilla a la França del segle XVIII). La vida, amb el temps, ens ha ensenyat que el codi no es correspon necessàriament amb l'adscripció original. Hi ha un llibret de l'assagista italià Norberto Bobbio (*Dreta i esquerra*) que ho explica molt bé.

Acceptant que la realitat és molt més rica que les tipologies, repassem alguns textos del propi Bobbio, presos de Dino Cofrancesco, per poder situar-nos respecte del tema. Diu Bobbio:

- *De les sis grans ideologies nascudes entre els segles XIX i XX, tres són clàssiques, el conservadorisme, el liberalisme i el socialisme científic; tres són romàntiques, l'anarquisme-llibertari, el feixisme (i el radicalisme de dretes), i el tradicionalisme.*
- *Són de dretes dues ideologies romàntiques, el tradicionalisme i el feixisme, i una clàssica, el conservadorisme; són d'esquerres una romàntica, l'anarco-llibertarisme, una clàssica, el socialisme científic; mentre que la restant clàssica, el liberalisme, és de dretes i d'esquerres, segons els contextos.*

Després Bobbio va una mica més enllà i posiciona les

ideologies respecte de dos paràmetres clau: la llibertat i la igualtat: A veure:

- *En l'extrema esquerra estan els moviments alhora igualitaris i autoritaris, dels quals l'exemple històric més important és ... el jacobinisme.*
- *Al centre esquerra, doctrines i moviments alhora igualitaris i llibertaris, als quals podríem aplicar l'expressió "socialisme liberal", incloent-hi a tots els partits socialdemòcrates, fins i tot en les seves diferents praxis polítiques.*
- *Al centredreta, doctrines i moviments alhora llibertaris i no igualitaris, dins dels quals s'inclouen els partits conservadors que es distingeixen de les dretes reaccionàries per la seva fidelitat al mètode democràtic, però que pel que fa a l'ideal d'igualtat s'afirmen i s'aturen en la igualtat davant de la llei.*
- *En l'extrema dreta, doctrines i moviments antiliberals i antiigualitaris, com el feixisme i el nazisme.*

Anem ara al terreny més proper (l'Estat espanyol i Catalunya) i fem l'exercici d'anar situant les ideologies dominants i els seus aparells polítics (els partits). Oblidem-nos del que diuen i fixem-nos en el que fan.

- **Vox** és el representant *oficial* de l'**extrema dreta** neofeixista i no necessita més qualificacions. Només cal afegir que és un fill, no reconegut oficialment, del PP. Seria la **dreta histriònica**.
- El Partit Popular és un partit neofranquista, que és antiliberal i antiigualitari. És antiliberal perquè no creu ni ha cregut mai en les llibertats (la *causa oberta* contra el poble català és una prova manifesta del seu credo ideològic), posició política que ha amagat sota el paraigua d'una "transició" espúria, en la qual

es va confirmar la dita lampedusiana que “cal que tot canviï perquè tot segueixi igual”. En el terreny econòmic és antiliberal, perquè les seves arrels històriques es basen en les concessions i en els privilegis. Compta amb una casta de funcionaris incrustada en l'aparell de l'Estat que maneja els recursos econòmics i les lleis al seu antull. I és antiigualitari perquè no està disposat a cedir una part del pastís, encara que sigui mínima, el que s'explicita en el seu programa fiscal. Seria la **dreta rància**.

- Ciutadans és un partit inclassificable perquè no té pròpiament una teoria política, tret que acceptem com a plataforma ideològica el seu *eclecticisme-pragmatisme*, aquesta capacitat per adaptar-se a cada circumstància segons convingui. Comparteix amb els seus veïns de la dreta el seu antiigualitarisme, que també queda expressat en les seves propostes de fiscalitat. Però on apareix més clarament la seva desubicació és en el seu proclamat liberalisme, que pretén cenyir-se al capítol econòmic, ja que a la resta de llibertats (dret d'expressió, reunió, associació, etc.) és radicalment antiliberal, a l'altura dels seus col·legues de la dreta rància (PP) i de la dreta histriònica (Vox). Pel que fa al citat liberalisme econòmic (en la seva versió ultraortodoxa neoliberal) es dona la paradoxa que en el fons el seu model, en el cas que s'apliqués, estaria als antípodes de la lliure competència, dels mercats oberts, de les lleis antimonopoli. O sigui, un liberalisme de la senyoreta Pepis. Seria la **dreta tramposa**.
- La irrupció de Vox en el panorama polític ha permès etiquetar aquest partit com l'únic representant de l'extrema dreta, quan els seus veïns (PP i Ciutadans) s'han acurat per estar a l'altura dels seus joves cadells, encara que procurin ocultar-ho. Amb petits matisos, els tres partits pertanyen al mateix bloc: **l'extrema dreta**.
- Podem és un partit de **centreesquerra**, que està

permanentment en fase de construcció. Va ser llançat com un producte cosmètic de baix cost, aprofitant la inicial frescor dialèctica del seu líder Pablo Iglesias, que va comptar amb el beneplàcit dels mitjans de la caverna (sense excepcions), sempre preocupats pel *share*. Va aconseguir gran notorietat, però com un castell de cartes s'ha anat destruint. Hi va haver un moment d'èxtasi que no va saber aprofitar, per disputes internes típiques del món acadèmic, en què semblava que podia desplaçar l'envellit PSOE. Va fallar perquè li faltava l'estructura de partit, cosa que sí que tenia el seu principal competidor, que és, al costat del PP, la principal agència de col·locació de militants de l'Estat, un Estat en el qual milers de persones viuen permanentment dels pressupostos públics des que es van incorporar a la militància.

- El PSOE era també un partit de centreesquerra (igualitari i llibertari), tot i que la seva praxi política l'ha anat escorant a la dreta, fins a desplaçar en certa mesura el PP, que al seu torn, com ja hem indicat, es troba més còmode en l'extrema dreta. En l'àmbit de la igualtat és més ortodox i se subjecta a la seva tradició històrica, encara que el delata la seva política fiscal, ja que comparteix amb el PP i Ciutadans el càstig a les rendes del treball enfront de les rendes del capital. La sort per a ells és que la majoria dels seus votants no se n'assabenten. En l'àmbit de les llibertats és un fracàs. La seva adhesió "indestructible" al 155 i al que va significar i significa, va acabar amb l'engany. La seva postura passiva davant del judici als independentistes, quant tant la fiscalia general de l'Estat com l'advocacia de l'Estat depenen orgànicament del ministre socialista de torn, és una vergonya. El seu jacobinisme a ultrança (sota el mantra de "la unitat d'Espanya") el posa a la frontera de l'extrema dreta espanyolista. El PSOE, un partit de **centredreta** que ha guanyat les eleccions, és

un viu retrat del trànsit de la societat espanyola.

Vegem ara què passa a Catalunya:

- El PSC-PSOE és la delegació de vendes del PSOE en el territori. Té menys autonomia que la Generalitat. En la seva qualitat de delegació, s'ajusta a les directrius de la unitat central. No hi ha cap aspecte que el diferenciï de la seva *alma mater*. Els seus discursos proposant fronts d'esquerra (com ho va ser el govern tripartit a la Generalitat) no suporten la més elemental anàlisi crítica. Practica la demagògia més barata i està en contra del dret dels catalans a l'autodeterminació. Critica radicalment les opcions polítiques de dreta, sense adonar-se que ells en formen part. Han copiat els gestos de la dreta més rànica: ballen, canten, fan espots espectaculars i celebren casaments de categoria amb el millor de la fauna ibèrica. El PSC-PSOE és un partit de **centredreta**.
- El PDeCAT és un partit català de **centredreta**, que deriva de l'antiga Convergència, tot i que ha tractat de trencar els seus vincles històrics però sense gaire èxit. És conservador i democràtic. Està a favor de les llibertats i és un partit d'ordre. En el terreny de la igualtat no va més enllà del que diu la llei. El PDeCAT és un partit independentista, encara que no tots els quadres ni els militants ho siguin. Si vol sobreviure ha de prendre una decisió: assumir el model autonòmic o apuntar-se (fusió per absorció) al corrent liderat pel president Puigdemont. Aquest últim corrent ha plantat batalla i no vol mantenir l'ambigüitat.
- Junts per Catalunya no és un partit, però pot constituir-s'hi en qualsevol moment. En l'actualitat, tal com s'ha dit, és un corrent del PDeCAT que va per lliure i està formada per un bloc transversal d'independents i alguns membres de

l'antiga Convergència. Compta amb un enorme capital polític pel que significa Puigdemont en la seva lluita contra l'Estat espanyol. Aquesta transversalitat fa que es distanciï del PDeCAT, ja que molts dels seus simpatitzants s'autodenominen de centre-esquerra. L'atribut "socialisme liberal" de Bobbio és molt pertinent en aquest cas. JXC no pot perdre més temps si vol ocupar un espai polític a Catalunya, amb tot el que això representa en les esferes de poder. Si al final decideix ser un partit, quedarà molt clara la seva separació respecte del PDeCAT. Tots dos de **centre**, però un a la **dreta** (autonomista) i l'altre a l'**esquerra** (independentista). Junts per Catalunya podria ser un partit de **centreesquerra**.

- Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) és un partit de **centreesquerra**, i com a tal igualitari i llibertari. És un partit que es declara independentista, encara que a vegades no ho sembli. El problema de la seva eventual indefinició és que no sap si donar prioritat a allò que anomena "carpeta social" respecte de la "carpeta nacional". De vegades es decanta cap a un costat i de vegades cap a un altre. Sent, com tots els partits, una enorme atracció pel poder. Potser la confusió està a pensar que només l'esquerra pot abordar la carpeta social. Encara més desconcert produeix que confonguin als seus interlocutors i qualifiquin d'esquerres a partits que avui són de centredreta (PSC-PSOE). Hi ha un mantra afegit en el tema de la independència que porten incorporat en l'ADN polític: "eixamplar la base", és a dir, fer l'impossible perquè la base social a favor de la independència sigui tan majoritària que l'Estat hagi de cedir. Això els ha portat a un cert deliri estratègic (amb cessions i concessions), i a posicionar-se entre la "independència autonòmica" i la "Autonomia independent".
- En comú Podem tampoc és un partit sinó una coalició de

partits mutants. Aquesta coalició està formada en l'actualitat per Barcelona en comú, Iniciativa per Catalunya Verds, Esquerra Unida i Alternativa, Catalunya en Comú i Podem. Abans també comptaven amb Equo i Procés Constituent com a marques separades. Més que una coalició és una confluència. Metafòricament aquesta confluència és similar a la que ocorre entre el riu Nero i l'Amazones, que conflueixen però mai s'ajunten. El més rellevant de En Comú Podem és que el 2015 van ocupar l'Ajuntament de Barcelona, com a partit /coalició més votat, i les altres opcions van respectar la voluntat del vot popular. Durant quatre anys han governat la ciutat, com si es tractés d'unes pràctiques de final de carrera. A les municipals d'aquest any no han estat el partit més votat, però volen continuar governant aliant-se per a això amb qui convingui, posant de manifest la baixesa moral de la seva cúpula. Segons les categories de Bobbio són de **centreesquerra** (llibertat i igualtat), però els seus quadres practiquen també l'eclecticisme-pragmatisme, que trenca el seu discurs polític. La majoria d'aquests quadres estan contra la independència de Catalunya, tot i que s'escuden en el "dret a decidir", eslògan que els serveix per a qualsevol cosa (comprar una marca de cotxe o una altra, anar de vacances a un lloc o un altre, etc.). Voluntàriament (i tapant-se ulls i nas) cauen en l'error de creure que el PSC-PSOE és un partit de centreesquerra. La veritat és que han tocat poder i no volen cedir-lo.

- La Candidatura d'Unitat Popular (CUP) és un partit llibertari de l'**esquerra** independentista que no s'adscriu exactament a cap de les categories esmentades. Això sí, és igualitari i s'autoqualifica com anticapitalista. Funciona en règim assembleari. En l'àmbit municipal, que és on va néixer, es mou amb soltesa i ha demostrat en la pràctica la seva bona capacitat de gestió. Com més gran és la unitat territorial (en població), menor és el seu grau

d'eficàcia. El seu procés de decisió és congruent amb l'ideari, però no s'ajusta als tempos d'un procés polític normal, el que produeix certs desacords.

Feta aquesta descripció general, podríem afegir que la regla general d'aconseguir el poder per mètodes democràtics és comunament acceptada, encara que per tradició la dreta, i sobretot l'extrema dreta, sempre troben camins per saltar les regles. És per això que hi ha democràcies genuïnes i democràcies autoritàries.

L'Estat espanyol s'està guanyant a pols el lideratge entre les democràcies autoritàries. En l'arc parlamentari **hi ha un corriment general cap a la dreta**, hi ha una zona de confusió i hi ha una esquerra minoritària i possibilista. El parlament reflecteix la realitat social d'un país en el qual prevalen els conservadors i tradicionalistes enfront dels innovadors i progressistes.

Es comprèn que *el projecte de la independència de Catalunya*, que és innovador i progressista, xoc amb el gruix d'unes forces conservadores i tradicionalistes, que ocupen tots els espais de l'Estat.

I el més cridaner és que entre aquestes forces conservadores i tradicionalistes es trobi *l'esquerra oficial*, la que fa anys que capitalitza aquest ofici i ha extret bones rendes del conflicte, de manera que no té gens d'interès a solucionar el problema.

No ens confonguem: Dreta i esquerra són dos conceptes espacials i en conseqüència dinàmics. Ningú pot presumir dient que és d'esquerres si la seva praxi assenyala el contrari.